

MAGYAR KURIR

Bécsből, Pénteken, November 8 dikán, 1822.

Spanyol Ország.

Egy Seo d' Urgelben Oct. 16d. költ levél, mellyet az Echo du Midi Oct. 21d. közöl, következő környülállásait írja a' Cataloniai Royalista Ármadáának:

„Bárá d' Eroles Oct. 8dika olta mind egyre követte Generális Zarco del Vállét hátravonulásában, 's Balagner körül, hol a' Generális megállapodott, meg akará támadni, de a' mellyet Zarco del Valle, vagy azért mivel sok embere megszökött, vagy hogy magához nem bizott, bé nem várt, 's Bárá d' Erolesnek értésére esett, hogy a' Generális 1500 embert Minához küldött, 's maradék seregével Szaragosz-szába vonta vissza magát.“

„Oct. 14d. elhagyá Bárá d' Eroles Balagnert 's Mina felé tette hadi fordulását, 10,000 embere lévén már más nap. A' Régenség' serege teljes bizonyossággal hiszi, hogy ha Mina állásában marad, megverettetése elkerülhetetlen.“

„Eppen most érkezett Urgelbe azon tudósítás, hogy Arragóniának nagy része felhámadott, 's ez mutatja, miért sietett Zarco del Valle Szaragoszsza felé.“

„Ez előtt egy héttel azzal kecsegtetéek magokat a' Constitutziósok, hogy a' Régenségnek a' fő kvártélyon lesznek látogatására; azonban úgy fordúlt a' dolog, hogy közönséges ütközetbe sem merészelnék bocsátkozni, 's jobbnak vélik védelmező állapotban maradni.“

Az Etoile, Hadi-Miniszter Lopez-Banosnak Oct. 8d. a' Cortesek elébe terjesz-

tett jelentéséből ilyen kivonást közöl. „Előljáróul jelenti a' Miniszter, hogy minden hűséggel terjeszti. elő a' következő ö pontokat: 1) az állandó hadierő állapotját; 's a' szükséges katonaszedést; 2) a Spanyol földel határos Országok' hadi állásaikat; 3) az Insurgenseknek a' félsziget különböző tartományában lévő helykiételezéseket; 4) azon rendszabásokat, mellyeket a' Hadi-ministerium a' Constitutzió ellenségeinek akadályoztatása véget hozott; 's 5) azon, még ezután hozandó rendszabásokat, mellyeket szükségeseknek ítél 's apródónként a' Cortesek' tanácskozása alá bocsát.“

1) A' hadierő állapota.

A' rendes Cortesek által 1822ben 62,000 határozott hadierő, ez idő szerint csak 52,000 emberből áll, 's ennyi had a' jelenvaló környülállásokban éppen nem elegendő. Fegyver, mondér, mindenütt rosz karban van. A' pattantyús-magazinok kiürültek, a' mult háborúban elrontott fegyver-fabrikák mindedig helyre nem állíthatattak, holott mind ezek igen szükségesek. A' hadi kormány új systemája még eddig, annak rendi szerint nem jöhetett folyamatba, 's ezért az abból származható jobb rendelkezések 's gazdálkozások is nem igen érezhetők.

2) A' szomszéd Országok' hadi állása.

a) Francia Ország.

A' Francia Király, midőn a' Kassa.

rák' utóbbi ülését kinyitná, imígy nyilatkozatá- ki magát, hogy: „a' Pyrenaeumi széleken egybegyűlt seregek egyedül csak az egészség fentartására ügyelnek.“ — Az egymás közt váltott levelezések jó egyetértés' tanubizonyosságai, 's egyezők az említett nyilatkozattal. Hanem ellenben azt is tapasztaljuk, hogy a' Spanyol láz-
 zasztók Franciaországba is bévített el-
 lenséges célzásait, 's az Insurgensek ott keresnek menedéket, és ugyan ott ha-
 dieszközöket is kapnak, mellynek pedig az Igazgatóság' engedelmé nélkül nem volna szabad történni; 's azonban a' fegy-
 verek' vásárlására nevezetes summa ki-
 vántatik, 's ez azt gyaníttatja velünk, hogy francia pénzen szereztetnek; látjuk vég-
 re, hogy a' Francia Igazgatóság' bizonyos idő óta nevezetes pattantyús helye-
 ket készített Bayonnében, Toulouseben, Perpignanban 's más határszéli városok-
 ban, 's gyalogságát szaporítja és sok elesé-
 get gyűjt.

b) P o r t u g a l l i a.

Erre felé teljes bizodalommal tekinthet Spanyolország. Környülállásaink egy-
 formák, 's lehet reménylenünk, hogy a' rendkívülvaló szükségnek idején, Spanyol
 Országunk segítségére kész lesz.

c) Nagy Britannia.

Ezen ország részéről Gibraltárban csu-
 pán a' rendes seregek tartatnak, 's azok is békeségi állapotban.

d) M a r o k k o.

Innen sincs mitől tartanunk. Azonban Ceutának, erős őrizetre 's ostrom-munkák-
 ra van szüksége.

3) Az Insurgensek' hadi hely-
 heztetése.

Az ötödik kerületben (Navarrában)

mutatá elsőben magát az Insurrectio. A' köz lélek ott különösen megromlott. Az Insurgensek egy fő Juntát állítanak. fel Iratiban, melly a' francia szélekhez igen közel 's fegyverrel rakva van. A' hatodik kerületben (Arragoniában) elveszténk Me-
 quinenza várát. Hanem itt még sem olly veszedelmes az Insurrectio' caractere, mint más Francia Országgal határos tartomá-
 nyokban, minthogy ez, a' külső befolyás-
 nak kevesebbé van kitétetve. A' hetedik kerület (Catalonia) az, hol az Insurre-
 ctio legnagyobb erejében van 's az Igaz-
 gatóság' minden figyelmét magára von-
 ja, 's már valóban el is van határozva, hogy oda egy armada menjen. Ezen tar-
 tománynak mezei lakosai az Insurgensek-
 kel tartanak; a' városiak kinyilatkoztaták magokat 's a' Constituzió mellett harczol-
 nak. Seo d' Urgelnek elvétele, Catalonia felének békés birtokába helyhezteté az Insurgenseket. Belaguert 's Olotot me-
 erősítették 's Régenséget állítottak; a' Trap-
 pistának visszamenetele 's Quesada' érke-
 zése erősen nevelék hadierejeket. Azon-
 ban Fő Kapitány Minának jelenléte, kinek minden kívántató dolgokat megadott az Igazgatóság', gátot vet majd előmentek-
 nek. A' több tartományokban bérik an-
 nyival az Insurgensek, hogy a' közönsé-
 ges levelezéseket elfogdossák, de végre helyreállítá az Igazgatóság' a' közösülést.

4) A' Hadi-ministerium rendsza-
 básai.

A' Miniszter előadja az eddig volt Ministeriumnak ügyességét, 's a' szárazon 's vízen való hadi helyekre küldözött se-
 regek' munkálkodását. Fejtegeti azon oko-
 kat, mellyek arra birták, hogy az öszveséges activa Militziát fegyver alá hívná. Három részre osztá- fel ezen armadát, mellyek-
 nek Generalstabjai olly Tisztekből állanak,

kik tudományokkal 's a' jelenvaló intézettekhez vonszó hajlandóságokkal magokat megkülönböztették. Még Arragónia és Valencia tartományait nem veté ostrom alá az Igazgatószeék, de előre látja a' Miniszter, hogy arra rövid időn szükség leszen.

5) Ezennel hozandó rendszabások.

Ezek, mellyeket a' szorgos szükség parancsol, négy pontok alá vonathatnak, mellyek: 1) Az armada' szaporítása. A' már eddig meghatározott pótláson felyül, mellynélfogva az armada 62,000 emberből állana, még 29,973 legényt 's 7983 remunda - lovat kíván. (Ekkor a' teljes armada 92,376 főből állana). 2) Az activa Militzia nevelése. 3) A' hadi Bugdet öreghítése. 4) A' hadi elrendelésben tendó némelly változtatások.

Spanyol Amerika.

A' Vera-Cruzi Diariumból az Indicator constitutional Aug. 3d. azon rendet közli, mellyet Yturbide koronázása' ceremóniájára a' Mexicói Corteseknek egy Biztossága készített, 's e' következendő:

„A' Mexicói fő templomban két trónus állittatik, egyik nagyobb, a' másik kisebb; ebben a' koronázás előtt, amabban azután foglalnak helyt a' Császár és Császárné. Mind két trónus körül grádicsok lesznek azon személyeknek számokora, kik a' koronázás körül tesznek szolgálatokat. A' Császár' ülése mellett balra egy lepcsővel alább a' Császárné széke áll; jobbra ugyan csak egy lépcsővel alább a' Császár atyjáé az Unió Herczegéé, ezenken alól a' Császári ház Herczegéi és Herczegnéi ülnek.“

„Az útszák' kicékesítéséről, 's a' városnak három napi kivilágosításáról a' Mexicói Polgári - Kormányozó gondoskodik.

A' Fő Kapitány az inneplést megelőző estve ágyúkból adat szálvékat, 's azokat a' koronázás' napján napfelkölttől naplementig folytatja.“

„Columbiai Respublica Követe, az Ejszakamerikai Státusok Consula, 's minden egyéb diplomaticai személyek, kik a' fő városban vannak, a' külső dolgokra ügyelő Miniszter által az inneplésre meghivatnak, 's a' fő templomban két Canonok által fogadtatnak, 's a' karban számokra készített helyre vezetetnek.“

„A' Corteseknek két Deputatioja, mindenik 24—24 tagokból álló a' palotába megyen, 's egyik a' Császárt, másik a' Császárnét követi a' próceszszióban.“

„Mind két Felségek a' fő templomba fejedelmi jelek nélkül mennek.“

„A' Császárné' insignéit három Generális viszi baldakin alatt; egyik a' gyűrűt, másik a' Canastillát (kosarat) a' hőpnyeggel együtt, harmadik a' koronát.“

„A' Császár előtt menő Nemzeti Congresszus Deputatioja veszi közre az Unió Herczegét.“

„Leülvén a' Császár a' kis trónusba, a' kardot a' Nemzeti Congresszus Praesidensének adja által.“

„Minekutána a' jelenlévő Praelátus a' koronát megszentelné, általadja a' Nemzeti Congresszus Praesidensének, ki azt a' Császár' fejére teszi 's hozzá egy beszédet tart.“

„A' czímer viselő fő herold erre, vévén a' Fő Czeremoniás - mester parancsolatját, imigy szól feuhangon:

„A' Mexicóiak' kegyelmes és felséges constitutziós első Császára Augustin meghoronáztatzt, 's trónusra emeltetett. Eljen a' Császár!“ Ezen utóbbi szavakat utána mondja a' gyülekezet 's hozzá teszi ezt is: Eljen a' Császárné! Mind ezek után éppen azon rendel tér-

viszsa a pompás-menetel a császári palotába, mellyel onnan a fő templomba ment.

Nagy Britannia és Irlandia.

A Kelet-Indiai társaság tiszti hivatalának Oct. 23d. tartott gyűlésében, Lord Amherst Bengalai Fő Kormányozónak ki-neveztetett.

Franciaország.

Oct. 25d. este a Belső-Miniszternél egybegyűltek minden Ministerek.

A Párizsi Policzáj a Palais-Royali Könyvtárnál elfoglalta a következő című munkát: „Emlékezetes írások XIV. Lajos Udvaráról s uralkodásáról, Madame Ersébet Karolina Orleansi Herczegnének az Uralkodó anyjának német levelezéséből.“ Ezen levelek már korábban is megjelentek kivonásokban; de a jelenvaló kiadás árultatik tökéletes munka gyanánt. Azonban ezen emlékezetes írások a Gazette de France szerint hamissak, s kötelesség a Publicumot rólok tudósítani, nehogy pénzét efféle izetlenségre vesztetné.

A Puy de Dome Departementben az erdők közt kevéssel ez előtt három remete telepedett-le egy barlangban, mellyet számokra egy gazdag kegyes Dáma csel-lákra osztatott-fel. Minden élelmek csupán krumpli, gyökér és víz, kemény deszkákon hálnak, ruházatjuk hosszú fekete kámza, olvasót s feszületet hordoznak. Ketteje 30, a harmadik 20 esztendő.

A Spanyolországból kivándorlottak száma Franciaországban újra erősen ne-vekedik. Köztök sokak a Papi személyek, kik az ország belső részébe vonólnak.

Olaszország.

Ő Felsége mind két Sicziliák Országának Királya Oct. 22d. reggel Nápolyból Veronába indult.

Oct. 22d. és 23d. olly iszonyúsággal rontott-ki a Vesuv, a millyenre mostan élő emberek-nem emlékeznek.

Pápai Státusok.

Római tudósítások szerint, Ő Felsége mind két Sicziliák Királya Oct. 24d. reggel itt ment keresztül. Pápa Ő Szentsége gyengélkedő egésséggel lévén, Ő Felsége nem akará háborgatni, hanem megnyugtató hírt vévén róla, útját tovább folytatá.

Sardinia.

Turini tudósítások után, Ő Felségek a Sardiniai Király és Királyné Oct. 28dik indultak Veronába. A külső dolgok Minisztere Gróf Latour Oct. 26d. s a Sardiniai Kir. rendkívülvaló követ s az Ausztriai Császári Udvarnál meghatalmazott Minister Gróf Plarolme Oct. 25d. mentek-el ugyancsak Verona felé.

Nov. 7d. Bécsben, a Státus-pirosainak közép-árrok:

Státus kötelezőlevele 5 pCtmal C. P. 86 3/4; Ugyan az 2 1/2 pCtmal 42 7/8; Sorsvonásos költsön 1820ról 100 for. C. P. 123 7/8; Ugyan az 1821ről 100 for. C. P. —; Bizonyítás 1821dik költsönről 100 forintért Conv. Pénzben —; Bécs Városi Banko Obligáziók 2 1/2 pCtmal 39 3/8; 100 forint Conv. Pénz 249 7/8 for. V. Cz-ban — 1 Bank-Aktzia 944 3/5 f. C. P.

Magyarország.

Pozsony, Nov. 5d. Ő Felségének a Császárnének tegnapi előfordult nevenapja, valamint az előtt Felséges Urunké is buzgó ájtatossággal innepeltetett.

Károlyvár, Oct. 16d. F. h. 12d. délutáni 4 órakor érkezett-meg ide szerencsésen a Kir. Magyar Udvari Kamara.

Praesese Székhelyi Gróf Majláth József Ő Excellentiája, mint Ő Felségától a Károlyvári és Fiumei Kerületeknek 's az úgy nevezett magyar Littoraléknak Magyar Országhoz való kapcsolása végett kiküldetett Udvari Biztos. Második Kerületi Biztosunk Kühnel Ur az előtt való nap Zágrábba ment eleibe Ő Excellentiájának, Gubernialis Tanácsos 's Kerületbeli - Kapitány Vitéz Rech kron Ur pedig egy Deputatiónal a bejövétel napján a legközelebbi postahelyen Jaskán várta. Hova megérkezvén Ő Excellentiája, az ottani Polgár-gárdától méltóságához illőleg fogadtatott. Melly alkalmatossággal Policzaj-biztos Loppasich Ur tartott egy beszédet Ő Excellentiájához, mellyben szerencsés megjövetelén való örömet, 's a Felség iránt köszönetét érzékeny színekkel festette. A' Kulpa vizén innen a városi Magistrátus, 's Papságból és Pogárságból álló Deputatión, Magistratusi-Praeses Vitéz Gerliczy Ur által vezetettve, köszöntötték Ő Excellentiáját. Ezután az itteni Polgár-gárdák és zászlós ezerek sorai közt a belső Városba ért Ő Excellentiája, hol a Császár fogadóba szállott, 's csakhamar minden hadi és polgári Tisztségeket maga elébe bocsátott. Más nap, Oct. 13d. szent Mise után, minden polgári épületeket megtekintvén Ő Excellentiája, ebéden említett Vitéz Rech kron Úrnál volt. Oct. 14d. reggeli 6 órakor Fiumébe indult az Udvari Biztos Ur, hogy azon Kerületnek általvételére a' rendeléseket ottan is megtenné. Tulajdon szavaiból értettük Ő Excellentiájának, hogy Nov. 15d. jén mind két Kerületeknek 's a' magyar Littoraléknak a' Magyar Anya-Országhoz kapcsolatok formaszertint tökéletességre menyen, 's e' végre Ő Excellentiája Oct. 27d. és 28dika táján ismét nálunk leszen. Azt is értettük, hogy az innepi pompára

Horváth Országi Bán Gróf Gyulai 's a' Zágrábi Püspök Verhovacz Ő Excellentiájok is megérkeznének, 's Nov. 15d. jén maga a' nevezett Püspök Ur fogja tartani a' Te Dóumot.

L i t e r a t ú r a.

Budán a' Magyar Universzítás' betűivel megjelent

Auróra. Hazai Almanach (1823) Kiadá Kisfaludy Károly. (Második év) 348 lap. 10 rézmetszéssel és 2 muzsikai darabbal.

Ajánlva van a' könyv Mária Cs. K. Fő Herczegnének Nádor-Ispánunk Ő Cs. K. Herczégse' Hitvesének, 's czimlapját a' Haza forrón szeretett Nádorának mejjképe díszesíti; és hogy e' kettős kegyelmet bizonyosan érdemli; teljes meggyőződéssel híheti minden, ki a' Hazának tudományos iparkodásával nem éppen ismeretlen. Méltó kezes a' munka becse iránt a' Kiadó, kit úgy is mint jeles Író't úgy is mint szép ízlésénél fogva ügyes elrendelő't, dicséretesen ismerünk; méltó kezesek dolgozó társai közzül sokan, kik betűcend szerint öszveséggel a' következők:

Balla, Bajza, Döbrentei, Guzmics, Helmecey, Horváth Endre, Kazinczy, Kis János (Superint.), Kis Lajos, Kisfaludy Sándor, Kovácsóczy, Majláth (Gróf) János, Makári, Rháday (Gróf) Gedeon, Szalay Beniamin, Szathmáry, Szeder, Szent-Miklóssy, Teleki (Gróf) Ferencz, Teleki (Gróf) József, Töltényi, Török, és Vándorffy Urak.

A' munka taláztatik magánál a' Redactor' Úrnál, és Eggenberger 's több Könyvtáros Uraknál Pesten 's más nevezetes he-

lyeken. Az ára aranymetszéssel 's tokban szép papíroson 10, még szebben 15 f. V. Cz.

Bécsben Strausz Antalnál jelent-meg Gemeinnützigiger und erheiternder Haus-Kalender für das oesterreichische Kaiserthum, vorzüglich für Freunde des Vaterlandes, oder Geschäfts-Unterhaltungs- und Lesebuch auf das gemeine Jahr 1823. — 4d. rétbén 147 lap hasított oszlopokban, egy címképpel, melly a' Szent István tiszteletes templomát és tornyát igen tisztán és igen híven ábrázolja.

Midőn ez a' munka megindult, annyira megnyerte mindjárt a' Publicum' tetszését, hogy azon esztendőben készéri nyomtatása leve szükségessé, melly az illy forma, számos nyomtatványokból állani szokott munkákra nézve csak ritkán esik 's ha esik ollykor, bizonyosan nagy becsét mutatja. Tudós Írója mind ekkoráig nem nevezé magát, tudatik azonban, hogy az a' nagyérdemű férjfiú, ki sok hasznos dolgozásai között, az Ausztriai Monarchiának nagy-embereit szép fényben láttatá 's a' Birodalomnak természeti nevezetességeit 's ritkaságait, nagyrészt saját tapasztalása 's vizsgálódásai után nagy gondal ismerteté meg, méltóképen terjeszkedvén - ki mindenütt, mindenikben nem szegény Magyar Hazánkra is. — Alig képzelhető mennyi hasznos, mennyi gyönyörködtető tárgyakkal telik el a' kezünk alatt lévő tömött betűjű 's még is olly igen tiszta nyomtatású munka, mint a' millyet a' Strausz műhelyéből szokott nyerni a' csinos könyv szeretőre iránt méltán.

elkényesedett Olvasó Közönség. Minden rangú, korú, 's állapotú ember talál ebben magának tanító vagy mulattató előadásokat, tudományt, előbeszéléseket, vidék festéseket, énekeket, elmés leleményeket, anekdotákat 's több efféléket, mellyeknek álnézések is több lapokat foglalnának el, 's mi annyival kevesebbé ereszkehdhetünk itt a' tárgyakkal hosszás ismertetésekre. De azt még is említenünk kell, hogy jó részt foglalnak benne a' szép magyar tárgyak 's hogy a' Hegyaljai víg szüret kellemesen van festve.

A' Könyv szereshető Hazánkban is a' Pesti 's több nevezetes helyeken lévő Könyvárosoknál. Az ára csinos borítékban, mellyet a' Császári kétféjű sas, ékesítve Ausztria minden Vitéz-rend címereivel díszesít, nyomtató papíroson 3 f. 30 xr. írópapíroson 4 f. 30 xr. V. Cz.

Előfizetés' változtatása.

Hogy a' TT. Vevőknek mennél olcsóbban adhattam volna kezekbe az Ovidius Keserveit, mások javallására olyan helyen egyeztem-meg a' nyomtatás eránt, a' hol az nem lett volna drága; hanem azolta magam tapasztalásából láttam azt, hogy ott a' Factor Ur' különös körülállásai miatt a' szorgalmatos felvigyázás, melly a' Versek körül mindenek felett megkívántatik, nem reményhető. Tehát Trattner Urral egyeztem, hanem már sokkal drágábban: azért is az előfizetést 2 forint V. Cz-ra kelle újabban határoznom, annyival is inkább, mivel a' munka bővül az által, hogy az Irónak szép és kölcsmondásait kiszedvén, a' Könyv' sarkához tesszem deákúl és magyarul a' Tanulók' kedvéért. — Ennek jelentése után mutatóúl közlöm a' Keservekből a' 4d. könyv' 9d.

Álgyáját, melly egy rágalmazónak íra-
tott Rómába:

Hogy ha neked tetszik, nevedet, gonosz
emberi tettet'

Elfedezem, 's a' bús Lethe vizébe vetem.
A' mi kegyelmünket, ha sokára halad sira-
lommal

Egybekötött búdban engedelemre veszed.
Kárhoztasd magadat, ha tehedd és Tizi-
fonéként

Élt napodat kívánd tépni-ki kész örömet.
A' gyűlölségtől ha pedig lángol fene szíved
Kéntelen is búmban kardom előragadom,
Bár a' föld' végső pontjára legyek kihajintva
Bosszúló haragom' karja elér te feléd.

Minden jussaimat meghagyta kegyes Feje-
delmünk

Tudd-meg, bűn-zsöldom számkivetés
egyedül;

Söt honnyomba ereszténi fog ha az élete
terjed;

A' Jupiter nyila ért tölgyfa gyakorta
kihajt.

Végre ha mincsem erőm a' bosszúm tölteni
rajtad

Kalliopém fegyvert adni fog árra's erőt.
Mert noha a' Szittyák Országában nyomor-
rogjak,

A' jeges Éjszak két csillaghoz közelébb,
A' mi kiáltásunk 's panaszunk sok Nemze-
teken túl

A' földnek színén mindenüvé kihatánd.
A' mit napnyugoton fogok írni te rólad,
egészen

Napkeletig fogják mindenek érteni azt.
Földön tengereken túlhat hallatni fogunk mi
's bús zokogásunk nagy hangal adódik
elő.

Nem csak századokig fogják megtudni te-
millyen

Bűnbe merült ember légy, hanem ez-
redékig

Harczba vegyülök ihol még sem rága-
nyilat, óh nem!

Azt akarom ne legyen a' viadalra okom.
Elmarad a' Circus, hanem a' küzdő bika
készül

És bosszús lábhal szórja-fel a' homokot.
Többre menék a' mint akarám, fújj vissza-
vonulást

Mú'sám, míg tehetem, halgatok a' ne-
viről.

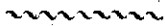
Losonczon Oct. 30d. 1822.

Homonnay Imre.

Uj Robinson Kruzoé.

Nuahewahtól, a' Marquesas szigetek
egyikétől, mintegy harmincz mérföldnyu-
ire Éjszak felé, Charlotte Királyné nevű
Anglus Hajó' Kapitánya, Powel, valamely
kőszikla' tetején nem régiben olly ember-
re talált, ki azon három esztendeig szinte
úgy élt, mint Robinzon Kruzoé; és a' kit
onnet magával el is vitt. Ez az ember
más négy társaival Nuahewahtból 1814-
ben vette oda lakását. Valamelly ameri-
kai hajóhoz valók voltak, ide küldetve
olly végett, hogy bizonyos tollakat szed-
jenek össze, mel'yek fenemlitett szigetek
honni lakosaitól igen nagy becsben tartat-
nak. Hajójok a' kősziklába ütődve össze-
zuzott; és társaik közül hárman csak ha-
mar ez eset után meghaltak éhel, vagy
is inkább szomjal; minthogy e' szigeten
esőlévnél egyéb viz fel nem találtatható.
A' negyedik társ néhány hetekig nála ma-
radt; hanem ekkor eltökélé magában, hogy
hajójok tördelékének egy még megvaló
darabján próbát teszen, ha a' szigetre usz-
hatna: de kétség kívül utjában vízbe fu-
ladt. Ő maga egy általa készült tutajon
igyekezett volna szomorú helyzetéből ki-
menekedni; de az első próbatétel nem

sült el, 's másodikhoz többé nem volt esz-
köz. Szerencsére Nuahewahból tüzet hoz-
tak vele; 's neki legfőbb gondja az volt,
hogy a' tüzet folyton folyvást táplálja. Egy
napon még is, midőn szokásánál kevésé
mészszebb távozott volna tőle, elalult a'
tüze neki; és sóha többé fel nem éleszt-
hette, ha csak még néhány gyújtópor sze-
mek és egy puska darab, mellyet a' tu-
taly építése mellett öszvetört, nála meg
nem maradtak volna. Egyesegyedül való
tápláléka állott vad szárnyas állatok vére-
ből és husából; vérekkal szomjuságát ol-
tá; 's megholt társainak kaponyájik ivó-
pohárul szolgáltak neki. Az Anglus Nagy-
hajó csak csupa történetből vetődött erre,
a' kőszikla felől egyébként is már tudva
lévén, hogy laktalan és terméketlen; 's
minthogy még is éjtszaka idején rajta tü-
zet vettek észre, ladik küldetett oda, és
a' kőszikla lakosa a' Nagyhajóra vitetett.
Powel Kapitány Ur az embert elvitte Nua-
hewahba, holott egy Európabélinek gond-
viselésére általadta, ki azt annakelőtte is
már ismerte.

Ki találta fel a' Harangokat?

A' Harangokat közönségesen egyip-
tomi találmánynak tartják; melyre a' be-
bizonyítást azon környülállásban akarják
fellelni, hogy Oziris Innepe mindenkor
harangszóval hirdettetett ki. De a' Zsi-
dóknál is, míg a' Templomszolgálat tar-
tott, a' főpapi öltözet köröskörül arany
csengetyűkkel volt megrakva. Athenében
Czibebe papjai éltek harangokkal, áldozá-
saik alkalmával; 's egyszerűs mind műsté-
rijomaik közé is tartoztak. Némelly vizs-

gálódók azt állítják, hogy nagy harango-
kat a' hatodik Század előtt nem is hasz-
náltak; mások viszont úgy vélekednek,
hogy Kampániában fekvő Nola Városbe-
li Püspök Szent Paulinus élt volna haran-
gokkal már a' negyedik Században; hon-
nét Nola és Campanula nevezetje-
ket is vették. Volt azonban olly idősza-
kasz is, mellyben a' harangokat Sze-
tek-Sapkájinak nevezték; és meghu-
zások' dolga igen tekintetes Templomhi-
vatal volt, 's az azt viselők capiceriu-
soknak vagy primiceriusoknak hi-
vattattak; mivel, Plinius, Sveton és Ju-
venális szerint a' Cera nevezetű Tisztvi-
selőlajstromon legelől állottak. Plinius ír-
ja, hogy az ő ideje előtt sokkal már vol-
tak harangok, tintinnabula név alatt;
Svetóniusnál pedig olly tudósítást találunk,
hogy egyet Augusztus Császár vonatott fel
Jupiter Temploma eleibe. Hatszáz tizedik
esztendőben Klotár serege Szensz várát
ostromolván, Lupusz, Orleanszi Püspök,
Szent István harangjait meghuzni paran-
csolá: melly szokatlan történetre Klotár
ugy megijedett, hogy az ostromlást félben
hagyta, és seregével nagy zürzavarba
elfutott. A' reá következő Században A-
kuin, Nagy Károly nevelője, olly paran-
csolatot adott, hogy minden harangok ke-
reszteltessenek meg. Mendez Ferdinánd
beszéli, hogy ő 1554dikken Peru Ország-
ban egy negyvenöt arasz körületű, és ti-
zenöt arasz diaméterű harangra talált. Mind-
ezen nyomozódások még azt nem világo-
sítják fel, hol találtattak legyen fel leg-
először a' haragok; és már Polüdor meg-
vallja, hogy ő erre semmiképpen se tu-
dott reá menni.